
Průběh pitvy vychází poprvé česky

Průběh pitvy vychází poprvé česky

Praha - Za přítomnosti více než tisícovky osob provedl v červnu roku 1600 Jan Jessenius v Praze první veřejnou pitvu. Trvala pět dní a Jessenius ji doprovázel přednáškou, kterou o rok později sepsal a vydal. Po více než čtyřech stech letech od latinského vydání ve Wittenbergu nyní vychází její první ucelený český překlad. Bezmála sedmisetstránkovou publikaci Průběh pitvy, která obsahuje i reprint latinského originálu, vydalo nakladatelství Karolinum. Prodává se za 700 korun.

Jessenius (1566-1621) před svou pražskou návštěvou, kterou mu zprostředkoval Tycho Brahe, působil jako profesor anatomie a chirurgie na wittenberské univerzitě. Do Prahy ho zlákaly ambice a tížádost, jeho kariéra však o jedenadvacet let později náhle skončila, když byl s ostatními pány popraven na Staroměstském náměstí.

Jesseniovův objemný spis zdaleka není jen odborným textem. Naopak, snažil se posluchače upoutat a dát najevo svou řečnickou obratnost. Svůj výklad zpestřoval popisy kuriozit, osobními prožitky, citáty z Bible nebo vyprávěním z antických dějin a bájí.

„Podání je tak plastické, jako by autor příslušné věci právě demonstroval,“ stojí v dosud nepublikované přednášce Ladislava Borovanského (1897-1971), který upozorňoval, že je v Jesseniově knize třeba spatřovat nikoliv učebnici, ale spis určený vzdělaným laikům, spis propagační, který je prosycen četnými vsuvkami ze starých klasiků.

„Jessenius poučoval z větší části zcela laické publikum a tomu musel přizpůsobit celý výklad. Této skutečnosti si byl dobře vědom a ve svém úvodu několikrát vyjádřil strach z toho, že bude nudný, a předem se za to omluvil. Poutavost popisu celé pitvy se snažil podpořit předně rozličnými jazykovými i literárními prostředky, kterými anatomický výklad doprovázel,“ napsala v doslovu ke knize překladatelka Bohdana Divišová. Poznamenala, že se to Jesseniovi ne vždy úplně zdařilo: snažil se být ve výkladu tak podrobný a názorný, že se někdy vícekrát opakoval.

Jessenius využíval také nejrůznějších přirovnání, poznámek či odboček, z nichž některé znějí z dnešního pohledu až komicky. Například jeho poznámka o kostech. „Jessenius zde říká, že kdyby člověk neměl kostru, byl by měkký jako polyp a sesedal by se jako sražené mléko,“ vypočítává Divišová. Její další příklad je Jesseniova úvaha o tom, že ženy nemají vousy, protože nemají povinnost spravovat stát, takže nemusí vypadat vznešeně a úctyhodně.

Vznik českého překladu a vydání spisu byl dlouhodobým a náročným projektem, na němž se podílelo pět překladatelů. Podnět k přeložení Jesseniova díla dal prorektor Univerzity Karlovy Josef Stingl, kterého inspirovalo slovenské vydání Jesseniova Traktátu o kostech. Na uskutečnění svého nápadu však čekal bezmála deset let.

Průběh pitvy svou pečlivou ediční úpravou navazuje na jiný titul nakladatelství Karolinum z roku 2001 - překlad a reprint díla Promotio Doctoralis A. I. Schamsky, které vyšlo u příležitosti přijetí lékaře A. I. Šámského mezi doktory medicíny v roce 1711.

ALICE HORÁČKOVÁ